

Vragenlijst signaleren van taal en/of spraakproblemen

Voor leerlingen in de onderbouw van het basisonderwijs, leeftijd 4 t/m 6 jaar.

Handleiding

De vragenlijst kunt u gebruiken voor kinderen van 4 t/m 6 jaar, in de onderbouw van het basisonderwijs die binnen het *leerlingvolgsysteem* (LVS) uitvallen op de volgende items:

- a. Taal/communicatie;
- b. Gedrag en sociale vaardigheden.

U kunt de vragenlijst ook gebruiken als u twijfels heeft over de vaardigheden van het kind.

Bijvoorbeeld: Het kind valt op in zijn taal en/of gedrag. Het is bijvoorbeeld erg druk of onrustig of juist erg teruggetrokken of stil. Het kan ook zijn dat u merkt dat het gedrag van het kind in verschillende situaties heel anders is, bijvoorbeeld in de kring, bij opdrachten, in het vrije spel etc.

Bij kinderen voor wie het Nederlands de tweede taal is, wordt u geadviseerd de vragen ook in te vullen voor de vaardigheden in de moedertaal. Dit kunt u navragen bij de ouders van de leerling.

Bij kinderen die al onder logopedische behandeling zijn biedt afname van de vragenlijst geen meerwaarde. Heeft u vragen of twijfels over de spraak en/of taalontwikkeling of over het gedrag van deze leerling, dan wordt u geadviseerd te overleggen met de ouders, de intern begeleider, (eventueel de ambulante begeleider van cluster 2) en de behandelend logopedist van de leerling over een eventueel vervolgtraject.

De vragenlijst bestaat uit drie onderdelen.

Onderdeel 1: Vragen over de spraak en taal van het kind¹

Vroege opsporing van kinderen met problemen in de spraak- en taalontwikkeling is belangrijk. Zo kan voorkomen worden dat het kind veelvuldig vastloopt in de communicatie. En dat de problemen in de spraak- en taalontwikkeling de andere ontwikkelingsprocessen van het kind nadelig beïnvloeden. Als mijlpalen in de taalontwikkeling achterwege blijven, kan dat duiden op taal en/of spraakproblemen. Mijlpalen zijn bijv. het gebruiken van zinnen met meerdere woorden, verhaaltje kunnen vertellen. In dit onderdeel worden vragen gesteld over de mijlpalen die het kind verondersteld wordt te hebben bereikt.

Onderdeel 2: Communicatieve redzaamheid van het kind

We noemen een kind communicatief redzaam als het zich met behulp van taal en non-verbale communicatie goed kan redden in een sociale omgeving. "Communicatieve Redzaamheid" is van groot belang, om aan het onderwijs te kunnen deelnemen.

¹ Spraak- en taalnormen EersteLijnsgezondheidszorg (SNEL) (Luinge, 2005). De score is gebaseerd op het 10^e percentiel: > 10^e percentiel is voldoende, = 10^e percentiel twijfel en < 10^e percentiel is onvoldoende.

Vragenlijst (incl. de handleiding) signaleren taal en/of spraakproblemen, versie december 2013, kenmerk: 14823

Samengesteld met medewerking van medewerkers cluster 2, de NVLF, de FENAC, NSDSK tevens betrokkene bij het project vroegsignalering NCJ, lector Hogeschool Utrecht, lector Hanze Hogeschool en de ouderorganisaties FOSS en BOSK.

Vragenlijst signaleren van taal en/of spraakproblemen

Voor leerlingen in de onderbouw van het basisonderwijs, leeftijd 4 t/m 6 jaar.

Onderdeel 3: Handreiking

Over de scores op de onderdelen spraak en taal en de communicatieve redzaamheid wordt een uitspraak gedaan. De score kan voldoende, twijfelachtig of onvoldoende zijn. Deze uitspraken leiden vervolgens tot het geven van een handreiking aan de leerkracht. De leerkracht krijgt suggesties aangereikt voor mogelijke vervolg stappen.

- Als een kind een score heeft op één of beide onderdelen waarover de uitspraak "twijfel" of "onvoldoende" gedaan wordt, dan wordt aangeraden een 'onderwijstraject' te overwegen.
- Bij scores waarbij de uitspraak twee keer luidt "twijfel" of "onvoldoende", wordt aangeraden om naast een 'onderwijstraject' ook een 'zorgtraject' te overwegen.

Onderwijstraject

Breng de onderwijszorgbehoefte van het kind op het gebied van taal en/of communicatie in kaart, overleg met de ouders en stel een hulplan op om uit te voeren. Afhankelijk van de zorgstructuur binnen de school wordt geadviseerd te overleggen met deskundigen zoals een intern begeleider, jeugdarts, logopedist en/of een extern deskundige. Overwogen kan worden om consultatie en advies te vragen aan een ambulante begeleider van cluster 2.

Zorgtraject

Overweeg, in afstemming met de intern begeleider van de school, om de bevindingen te bespreken met de jeugdarts, de schoollogopedist en/of het zorgteam van de school. Mogelijk is een verwijzing voor spraak-taal diagnostiek naar een logopedist aan de orde. Ook kan worden overwogen om multidisciplinaire spraak/taaldiagnostiek te laten uitvoeren, bijvoorbeeld op een Audiologisch Centrum.

Handreiking in geval het Nederlands de tweede taal is van het kind

Als het Nederlands de tweede taal is van het kind en er is een vermoeden van taal en/of spraakproblemen, is een gesprek met de ouders van belang over de vaardigheden en de communicatieve redzaamheid in de moedertaal. U wordt aangeraden te overleggen met de intern begeleider, jeugdarts en/of de schoollogopedist. U kunt overwegen het zorgteam binnen uw school in te schakelen en de anamnese meertaligheid af te laten nemen. Bij ernstige twijfel raden wij u aan altijd een deskundige om advies te vragen.

Als het duidelijk is dat het kind ook uitvalt in de moedertaal, dan volgt u de handreiking zoals hierboven aangegeven. Valt het kind uit op het Nederlands en scoort het kind in de moedertaal op onderdeel 1 'voldoende' én op onderdeel 2 'geen twijfel', dan adviseren wij u de vragenlijst over een half jaar te herhalen.

Vragenlijst (incl. de handleiding) signaleren taal en/of spraakproblemen, versie december 2013, kenmerk: 14823

Samengesteld met medewerking van medewerkers cluster 2, de NVLF, de FENAC, NSDSK tevens betrokkene bij het project vroegsignalering NCJ, lector Hogeschool Utrecht, lector Hanze Hogeschool en de ouderorganisaties FOSS en BOSK.

Vragenlijst signaleren van taal en/of spraakproblemen

Voor leerlingen in de onderbouw van het basisonderwijs, leeftijd 4 t/m 6 jaar.

Naam van de leerling:

groep: 1 - 2 - 3 *

Leeftijd:

Datum afname:

	Onderdeel 1: Vragen op het gebied van de spraak en taal:	Ja = 1 Nee = 0 Bij twijfel score Nee
1	Zet het kind 3 tot 4 woorden achter elkaar? Bijv. "Ik koekje wil hebben" of "Wij gaan zingen"	
2	Kunt u ongeveer de helft van de spraak van het kind verstaan?	
3	Vertelt het kind wel eens spontaan een verhaaltje ? (bijv. over wat het kind die dag gedaan heeft)	
4	Kan het kind een verhaaltje <u>navertellen</u> bij een aantal plaatjes?	
5	Kunt u ongeveer driekwart van de spraak van het kind verstaan?	
6	Maakt het kind ook heel lange samengestelde zinnen? (bijv. Als ik later groot ben, dan wil ik graag kok worden)	
7	Kunt u bijna alles van de spraak van het kind verstaan?	
	Totaal score onderdeel 1 =	

Uitspraak over de score op onderdeel 1: Omcirkel in onderstaande tabel de uitspraak die hoort bij de score op onderdeel 1

Leeftijd kind	Totaalscore onderdeel 1				
	Score: 1-3	Score: 4	Score: 5	Score: 6	Score: 7
4 jaar	Onvoldoende	Twijfel	voldoende	Voldoende	voldoende
5 jaar	Onvoldoende	Onvoldoende	Twijfel	Voldoende	Voldoende
6 jaar	Onvoldoende	Onvoldoende	Onvoldoende	Twijfel	Voldoende

* omcirkel wat van toepassing is.

Vragenlijst (incl. de handleiding) signaleren taal en/of spraakproblemen, versie december 2013, kenmerk: 14823

Samengesteld met medewerking van medewerkers cluster 2, de NVLF, de FENAC, NSDSK tevens betrokkene bij het project vroegsignalering NCJ, lector Hogeschool Utrecht, lector Hanze Hogeschool en de ouderorganisaties FOSS en BOSK.

Vragenlijst signaleren van taal en/of spraakproblemen

Voor leerlingen in de onderbouw van het basisonderwijs, leeftijd 4 t/m 6 jaar.

Onderdeel 2: Vragen op het gebied van de communicatieve redzaamheid:		Ja = 1 Nee = 0 Bij twijfel score Nee
1	Kan het kind een mondeling aangeboden instructie uitvoeren?	
2	Kan het kind duidelijk maken wat het wil zeggen of vragen?	
3	Kan het kind uit zichzelf een gesprekje beginnen?	
4	Stelt het kind zelf vragen?	
5	Geeft het kind antwoorden die aansluiten op de vragen van de ander?	
6	Vertelt het kind wel eens iets tijdens het kringgesprek?	
7	Is er voldoende beurtwisseling in de communicatie?	
8	Verloopt de communicatie met andere kinderen in vrije situaties, zoals buitenspelen en gymles, gemakkelijk en probleemloos (Er zijn zelden of nooit conflicten met groepsgenoten t.g.v. onbegrip en miscommunicatie)	
Totaal score onderdeel 2 =		
Uitspraak over onderdeel 2: Omcirkel Twijfel als de score op dit onderdeel een 7 of lager is.		Twijfel Geen Twijfel

Onderdeel 3: Handreiking aan de leerkracht

Omcirkel in onderstaande tabel de uitspraken over de scores op de onderdelen 1 en 2

Onderdeel 1: Spraak en taal Nederlands	Onderdeel 2: Communicatieve Redzaamheid	Handreiking aan de leerkracht voor een eventueel vervolgtraject. De toelichting wordt gegeven in de handleiding bij de vragenlijst.
Onvoldoende	Twijfel	Onderwijstraject en Zorgtraject
Onvoldoende	Geen twijfel	Onderwijstraject en Zorgtraject
Twijfel	Twijfel	Onderwijstraject en Zorgtraject
Twijfel	Geen twijfel	Onderwijstraject en herhaal de taalsignalering over een half jaar.
Voldoende	Twijfel	Onderwijstraject en herhaal de taalsignalering over een half jaar.
Voldoende	Geen twijfel	Geen vervolgactie op het gebied van taal.

Vragenlijst (incl. de handleiding) signaleren taal en/of spraakproblemen, versie december 2013, kenmerk: 14823

Samengesteld met medewerking van medewerkers cluster 2, de NVLF, de FENAC, NSDSK tevens betrokkene bij het project vroegsignalering NCJ, lector Hogeschool Utrecht, lector Hanze Hogeschool en de ouderorganisaties FOSS en BOSK.